

УДК 811.111:91+316.614(100)

**ІСТОРИКО-СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ ПОШИРЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ
МОВИ У КРАЇНАХ СВІТУ**

**HISTORICAL AND SOCIAL ASPECTS OF SPREADING ENGLISH
LANGUAGE TO THE COUNTRIES OF THE WORLD**

Bondarenko V.F., Panin O.M.

В.Ф.Бондаренко, старший викладач

О.М.Панін, старший викладач

Висвітлено історичні, соціальні та економічні причини поширення англійської мови в різних країнах, а також вплив на її розвиток мов корінного населення. Розглядаються передумови перетворення англійської мови в мову міжнародного спілкування. Наводяться основні відмінності сучасної літературної англійської мови від її варіантів, зокрема, від американського, канадського, австралійського та ін.

Ключові слова: мова, населення, поширення, вплив, лексика, відмінності, американізми, шотландизми.

Всього на нашій планеті існує понад 6000 живих мов [9], з яких найбільш поширені є: китайська (нею говорять 1.212.000.000 чол.); англійська (341.000.000 чол.); іспанська (332.000.000 чол.); російська (280.000.000 чол.); арабська (171.000.000 чол.); японська (125.000.000 чол.); німецька (118.000.000 чол.); французька (112.000.000 чол.); українська (42.000.000 чол.) та ін. [9].

Отже, найбільше людей у світі говорять китайською, але найрозповсюдженішою є англійська мова. Англійською мовою користуються 508.000.000 чол., з яких для 341.000.000 чол. вона є рідною, а для решти другою мовою (при тому, що населення Великобританії становить лише 55.000.000 чол.) [5].

Англійською мовою здійснюється управління державою, викладання в школах, університетах та інших навчальних закладах не тільки в Англії, але і в багатьох інших країнах.

Питання, чому і за яких обставин англійська мова стала державною у ряді країн світу вивчене недостатньо.

Таке поширення англійської мови можна пояснити історичними та економічними причинами. У Британії наприкінці XV – початку XVI ст. почався процес первинного накопичення капіталу. Інтенсивний економічний розвиток сприяв зростанню могутності британської армії і, особливо, військового та торговельного морського флоту, що для острівної країни мало особливе значення. Англія однією з перших країн Європи стала на шлях колоніальних загарбвань, в ході яких вона насаджувала англійську мову у сфері свого політичного та економічного панування, пригнічуючи національну культуру і мови скорених народів [8].

Англійська мова, перенесена на нову територію і відірвана від мови метрополії, набуває різних змін. Спочатку виникають нові риси і закріплюються в усному мовленні, потім під впливом вимови народу, що населяє певну територію, у першу чергу змінюється вимова у цілому.

Оскільки англійська мова сприймається народом, який має інший спосіб життя, інші звичаї, а також живе в інших кліматичних умовах, виникає необхідність у створенні слів для визначення явищ і предметів, пов'язаних із новими умовами життя. Ці слова запозичуються з мови (чи мов) корінних народів, створюються на основі англійської мови або калькуються.

Таким чином, англійська мова на кожній конкретній території набуває своїх специфічних рис. Вони настільки яскраві, що у кожному окремому випадку можна говорити про певний варіант англійської мови на тій чи іншій території.

Мова-варіант у своїй основі є англійською мовою і має таку саму граматичну будову та основну лексику, але відрізняється від літературної англійської мови особливостями у вимові, лексиці, а у деяких випадках — у морфології та синтаксисі. Кожний варіант носить назву тієї країни, в якій він виник.

Так, розрізняють American English, Irish English, Scottish English, Canadian English, Australian English, New Zealand English, South African English, Indian English та ін.

Крім того, в результаті змішування англійської мови з мовами туземного населення утворюються так звані гібридні мови: Pidgin English (порт Південного Китаю, Соломонові острови, острови Фіджі, Австралії, Океанії, Гавайські острови та ін.); Kroo English (західне узбережжя Африки); Fanagalo English (ПАР, Зімбабве) та ін [8].

У *Європі* англійська мова є державною на Британських островах, а також на островах Середземного моря — Мальті та Гібралтарі.

У IV столітті більша частина Англії та Південна частина Шотландії почали заселятись племенами англів та саксів, які проживали на територіях сучасної Північної Німеччини, Голландії та Данії. Вони спілкувались германськими мовами, які лягли в основу сучасної англійської мови. Значний вплив на формування сучасної англійської мови мали також мова скандинавів – переселенців з Норвегії та Данії (VII-XI ст.), яка називалась Old Norse і була попередником сучасної датської мови; французька мова норманів-завойовників (XI ст.) та латинська мова, яка у середні віки була мовою церкви та університетів [6].

У VII ст. до Шотландії увірвалися англійці із Британії, яка в той час вже була завойована англо-саксами. Крім того, туди переселяються бритти, а в IX ст. – скандинави. З кінця XIII ст. шотландський народ безперервно бореться за свою незалежність.

У 1707 р. Шотландія була насильно приєднана до Англії. Шотландська мова витісняється англійською із шкіл, університетів, церкви та інших закладів.

Відродження національної шотландської літератури пов'язане з такими іменами як Роберт Фергюсон, Роберт Бернс та ін.

Одночасно у XVIII ст. багато шотландських письменників писало англійською мовою (Тобайас Смолет, Джеймс Томсон, Вальтер Скотт). Нині

більшість населення Шотландії володіє обома мовами, але різниця між англійською розмовною мовою шотландця та англійця досить відчутна. Значні відмінності спостерігаються у вимові: bad [bad], man [man], family ['famili], home [hom], take [tek], when [hwen]; в англійській мові — [bæd], [mæn], ['fæmili], [houm], [teIk], [wen]. У лексиці є багато шотландизмів (kilt — чоловіча спідниця, lassie — дівчина, bramble — чорна смородина, wean — дитина, lug — вухо та багато інших) і розбіжностей у граматиці — не співпадають форми деяких неправильних дієслів (to tell-telled-telled, в літературній англійській мові — to tell-told-told), форма минулого часу дієслова be — was може вживатись у всіх часах (you was here замість you were here) та інші [3].

До *Ірландії* англійська мова проникає у XII ст. разом із першими завойовниками — англійцями. Незважаючи на боротьбу ірландців за свою незалежність, культуру та мову, вже у XVIII ст. англійська мова починає займати панівне місце і стає офіційною державною мовою. Після проголошення незалежності Ірландії, яка відтоді стала називатись Ейре, державною мовою поряд з ірландською англійською (яка значно відрізняється від літературної англійської мови) стає ірландська. Англійська мова сучасної Ірландії має свої характерні риси, що дозволяє виділити її як варіант англійської мови (Irish English). Ось деякі його відмінності від сучасної літературної англійської мови: у словах типу he, tea замість [i:] вимовляється [e]; у словах bad, man замість звука [æ] вимовляється звук [a:]; замість щільових [ð] і [t] вимовляються звуки [t] і [d] (слова this [ðIs], bath [baT] ірландською англійською звучать як [dIs], [ba:t]; замість звука [w] у словах типу what, when, white вимовляється звук [hw]. У граматиці: іменник після числівника не має суфікса множини -s (forty-four year); займенник my замінюється на me (Look at it, me boy) та ін. У лексиці англійської мови Ірландії дуже багато слів та фразеологічних одиниць, що були запозичені з ірландської мови. Наприклад, bawn — загороджене місце для худоби на території ферми (ірл. badhun від ba — корова і dun — загороджене місце); агра або аграв звертання до дорогої, коханої людини (ірл. gradh —

кохання). Деякі слова змінили своє значення. Наприклад, іменник power – велика кількість (a power of money, of cattle); strong – той, що має гарне здоров'я; багатий (my mother is strong now; a strong farmer) та ін. Найбільш поширене в Ірландії привітання – how do you get your health?; how are all the care?; what way are you? (=how do you do?). [1]

Уельс був підкорений англійцями ще в X-XI ст. Уельські чинили жорстокий опір. Остаточно Уельс був приєднаний до Англії у 1536 р. [3]. Більшість населення володіє двома мовами: уельською та Welsh English, але уельський варіант англійської мови займає панівне місце — це офіційна мова державних установ і науки. Нею видаються переважно газети, журнали, художня та наукова література. Уельська англійська теж відрізняється від англійської літературної мови. Ось деякі з них. Дифтонги [aɪ] і [aʊ] вимовляються як [eɪ] і [eu] у словах might, loud; на півдні Уельса неозначений артикль має тільки одну форму **a**, навіть перед голосною: **a** apple, **a** orange. Жителі Уельса використовують означений артикль перед назвами хвороб – **the** toothache. У сільській місцевості в розділових питаннях використовується в кінці **isn't it?** для будь-яких осіб іменника або займенника, якими виражений підмет: you are going home now, isn't it?; she came to see me yesterday, isn't it? [1,3] Населення острова Мен двомовне і володіє як менською, так і англійською мовами.

Коли кажуть про англійську мову в *Америці*, то мають на увазі перш за все Сполучені Штати Америки, хоча на території американського континенту є багато країн, де англійська мова також є державною. Це Канада, де дві офіційні мови: французька та англійська; колишні колонії Великобританії — Багамські острови та Барбадос; Віргінські острови, що належать Великобританії та США; Пуерто-Ріко, яке підпорядковане Конгресу США; Тринідад і Тобаго (колишні володіння Великобританії); Ямайка (колишня колонія Великобританії); Беліз (раніше називався Гондурас Британський, був колонією Великобританії); колонії Великобританії — Бермудські та Фолклендські острови.

Перші англійські колоністи прибули на територію Америки на кораблі *Mayflower* у 1620 році [8]. Вони висадились на узбережжі Масачусетс і заселили територію, що прилягала до Атлантичного океану, яку потім назвали Нова Англія. Англійська мова, якою говорили перші поселенці, була мовою XVII ст. Сформувавшись протягом XVII-XVIII ст. американська нація залишилася англомовною і після того, як наприкінці XVIII ст. домоглася своєї незалежності. Діалектні розбіжності в Америці спостерігаються, головним чином, у вимові і настільки незначні, що жителі різних районів США без особливих труднощів розуміють один одного.

Мова перших англійських поселенців була неоднорідною – усі вони прибули з різних районів Англії і тому розмовляли різними діалектами. Крім того, на мову колоністів не могли вплинути і мови негрів, що у великій кількості завозилися до країни, а також мови корінних жителів — індіців та іммігрантів із багатьох інших країн (Мексика, Китаю, Італії, Франції та ін.)

У 1776 р. була створена незалежна держава США.

У 1819 р. США змусили Іспанію передати їм Флориду. У 1867 р. Сполучені Штати купили у царської Росії Аляску та Алеутські острови, де жили ескімоси та алеути [8]. У країні був створений власний державний устрій, економіка, культура. Поступово створилась своя лексика, визначились особливості у вимові, граматиці, з'явилися діалекти.

Національно-визвольна війна Північної Америки з Англією стала причиною відособлення англійської мови американців від мови англійців.

Розбіжності між англійською мовою Англії та Америки почали відчуватись у XVIII ст. Ці розбіжності відмічалися багатьма авторами. Дж. Вітерспун (*Witherspoon*) запропонував навіть створити академію з метою вдосконалення англійської мови в Америці, спостереження за її розвитком та публікації нових даних. Наприкінці XVIII ст. ним був вперше створений і запроваджений термін *Americanism* (американізми — слова та вирази, вимова та правопис слів, а також граматичні конструкції, що виникали і вживалися в

англійській мові на американському ґрунті).

Процес розвитку англійської мови в Америці спостерігається і нині. Ось деякі особливості американської англійської:

У вимові:

Британська англійська	Американська англійська	
[a]	a class ask dance after	[æ]
[o]	o hot body	[ʌ]
[nju:]	ew new	[nu:]
[tɔ'mRtoʊ]	tomato	[tɔ'meɪtoʊ]
['sedʒu:l]	schedule	['skedu:l]
['ɪsju:]	issue	['ɪsju:]
[ɔd'vWtɪsmɔnt]	advertisement	[aɪd'vWtɪsmɔnt]
['kændɪdɪt]	candidate	['kændɪdeɪt]
['praʊsɪz]	process	['praʊsɪz]
['naɪðtɪ]	neither	['ni:ðtɪ]
[twentɪ]	twenty	[twenɪ]
[wɔzn't]	wasn't	[w ʌzn]

У написанні:

Британська англійська	Американська англійська
labour	labor
theatre	theater
dialogue	dialog
programme	program
licence	license
organisation	organization
analyse	analyze
speciality	specialty

Сленги: student's slang, military slang, musical slang, miner's slang, journalists' slang та ін.:

hot – захоплюючий

under the table, cock-eyed — п'яний

ta-ta – бувай

freshman – студент-першокурсник

flyboy – льотчик

walkie-talkie — переносна рація

I am as hungry as a camel (bear) – Я голодний як вовк

He is a bigman – Він відома персона

Ok, pals, one more for the road and we'll go – О'кей, хлопці, на посошок і ми почалапали;

Never say uncle – Ніколи не здавайся.

Однакові поняття мають різні назви. Наприклад:

Брит. варіант	Амер. варіант	Переклад
Autumn	Fall	Осінь
Booking office	Ticket office	Квиткова каса
Chips	French fries	Смажена картопля
Flat	Apartment	Квартира
Ground floor	1 st floor	Перший поверх
Holiday	Vacation	Канікули, відпустка
Line	Queue	Черга
Luggage	Baggage	Багаж
Maize	Corn	Кукурудза
Milliard	Billion	Мільярд
Mum	Mom	Мама
Petrol	Gasoline	Бензин
Post	Mail	Пошта
Shop	Store	Магазин
Surname	Last name	Прізвище
The cinema	The movies	Кінотеатр
to be ill	to be sick	Бути хворим
Trainers/Gymshoes	Sneakers	Кросівки
Trousers	Pants	Штани, брюки
Tube/Underground	Subway/Metro	Метро

Грамаіічні відмінності:

Брііанська англійська	Американська англійська
Have you got a brother?	Do you have a brother?
He is in hospital	He is in the hospital
at the weekend	on/over the weekend
in the street	on the street
I shall (will) go	I will go
to get (got, got)	to get (got, gotten) [1,3,8,10]

В американській англійській існує дуже багато запозичень: індійських, голландських, французьких, німецьких, іспанських та ін.

Багато географічних назв досі зберегли своє індійське походження: Massachusetts (*інд.* гірські люди), Connecticut (*інд.* довга річка), Idaho (індійське привітання ee-dah-haw-o), Michigan (*інд.* велике озеро), Oklahoma (*інд.* червоношкірий).

Із голландської мови були запозичені: boss – хазяїн, dollar – доллар; із німецької: hamburger – січений шніцель; із французької: prairie – лука; із іспанської: cafeteria – кафетерій, coyote – койот (степовий вовк), ranch – ранчо, tornado – смерч, а також деякі географічні назви — Montana – гірський, Colorado – червоний; San Francisco, San Diego та багато ін.

До **Канади** англійська мова потрапила у XVII ст. разом з англійськими колоністами. Тут вони зустрілися не тільки з місцевими жителями — індіанцями та ескімосами, а й з французькими колоністами. [1]. З другої половини XVIII ст. почалася інтенсивна імміграція до Канади жителів Англії та США. Нині її населення складається з англійців, французів, італійців, німців, індіанців, та ін. Національних офіційних мов дві — французька й англійська.

Незважаючи на всі зусилля уряду зробити Канаду двомовною країною, французькою мовою користуються переважно у провінції Квебек, у той час як

англійська, тобто її канадський варіант, стає все поширенішою національною мовою на решті території Канади.

Лексика канадської англійської має спільні риси як із американською, так і з англійською. Деякі предмети і явища мають у Канаді такі самі назви, як і в Англії (tin – консерви; sweets – десерт; summer holidays – літні канікули; meat-pie – пиріг з м'ясом; tram – трамвай), деякі – як в Америці (to locate; car, sidewalk, store, rooster). Є багато запозичень з індієських мов, наприклад, barboka – пристрій для смаження м'яса (до англійської мови США це слово увійшло у формі barbecue). Багато слів було запозичено із індієських мов американцями. Вони, як правило, означали географічні назви, назви рослин, тварин, риб та ін. (hickory – гікори; wigwam – вігвам; savannah – саванна; moccasin – мокасин; squaw – індіанка; tomahawk – томагавк та ін.). Існують також *канадізми (Canadianisms)* . Цей термін виник так само як слова Americanism, Britticism, наприклад, канадізм coal oil – керосин (в Англії paraffin та kerosene у США) [1,3,8]

Першою країною в *Азії*, куди потрапили англійці, була Індія. Шлях до неї був прокладений Ост-індською компанією, яка була заснована у 1600 р. Завдяки своєму флоту Англія витіснила з Азії інші країни — Португалію, Францію, Голландію. У 1877 р. вона повністю підкоряє Індію. Наприкінці ХІХ та у першій половині ХХ ст. Англія встановлює владу над Цейлоном, Непалом, Оманом, частиною Бірми, Аденом, Гонконгом. У 1925 р. вона оголосила Кіпр своєю колонією. Під її протекторатом на початку ХХ ст. були Палестина, Південна та Східна Аравія. Вплив Англії був сильним у Турції, Ірані та Саудівській Аравії.

Після Другої світової війни почався розпад колоніальної системи. У 1947 р. Індія отримала статус домініона. Панування англійської мови в Індії тривало майже 200 років. Нині там дві офіційні мови: хінді та англійська. Кожен штат має свою власну національну мову.

Англія змушена була піти з Палестини, Судану, Іраку, Бірми, Йорданії, Цейлону та інших країн, але англійська мова і досі має там великий вплив. Англійська мова є однією з офіційних також у колишніх колоніях Великобританії: Гонконзі або Сянгані (офіційні мови — китайська та англійська); Філіппінах (тагальська та англійська мови); Пакистані (урду та англійська мови); ПАР (африкаанс або бурська та англійська мови); Мальті (мальтійська та англійська мови) та ін. [7].

В *Африці* англійська мова найбільш широко розповсюджена, що пояснюється тривалим пануванням тут Англії.

Населення сучасної Африки складається з великої кількості етнічних груп. Всього в Африці нараховують близько 2000 живих мов і діалектів [9]. Більшість з них не має писемності.

Проникнення європейських колонізаторів на територію Африки почалось в XV ст. Загарбання країн супроводжувалось насильницьким насадженням мови колонізаторів. Після Другої світової війни в результаті національно-визвольної боротьби народи багатьох країн Африки отримали незалежність, але мови колишніх завойовників залишились. Найбільш поширені в сучасній Африці англійська, французька та португальська мови.

Англійська мова є державною майже у всіх колишніх британських колоніях і протекторатах. Наприклад, Свазіленд, Кенія, Уганда, Гамбія, Сьєрра-Леоне, ПАР, Ботсвана, Ліберія та ін. мають дві офіційні мови. Так, ПАР — англійську та африкаанс, Кенія — англійську та суахілі.

Австралія (Australia), Австралійський Союз (Commonwealth of Australia) — держава у Південній півкулі, на материкі Австралія, острові Тасманія та дрібних островах [8].

Першим англійським мореплавцем, який відвідав Австралію, був Дамньєр (1699 р.) [8]. Через 70 років Лондонське Королівське Географічне Товариство спорядило нову експедицію до Австралії на чолі з Д.Куком. Австралію визнали придатною до заселення.

У 1788 р. до нового континенту прибули перші кораблі з переселенцями, основна маса яких була злочинцями, відправленими на заслання, та чиновниками — на місці їх першого поселення нині місто Сідней. До середини ХІХ ст. Австралія залишалась місцем заслання політичних та кримінальних злочинців. Заселення Австралії супроводжувалось безжалісним і масовим знищенням аборигенів. [7].

У другій половині ХІХ ст. зароджується австралійська література. Засновником і класиком її був Г.Лоусон [7]. Друкуються словники, книги та інші видання. У мові австралійців є значні відмінності від нормованої англійської мови (тобто тієї, якою говорять диктори радіо та телебачення). В орфографії: такі слова як labor, favor thru пишуться за американським зразком; у граматиці: майбутній час вживається для всіх осіб з допоміжним дієсловом will, а у лексиці використовуються дієслова — embus, debus, entrain, detrain, яких взагалі немає в англійських словниках. В австралійській англійській мові є багато запозичень з мови аборигенів: lava-lava — пов'язка на стегнах, gina-gina — жіночий одяг, деякі з них стали інтернаціональними словами: kangaroo, dingo, boomerang, koala та ін [1,4]. Оскільки основою економіки Австралії є сільське господарство, то сільськогосподарська лексика в мові австралійців представлена більш широко, ніж у мові англійців: sockies — фермери-орендарі (wheat socky, cow-socky); mob – отара, табун, стадо; herd – поголів'я худоби; cabbage tree – захисний від сонця капелюх з великими крисами; stockwhip – батіг; поряд зі словом food вживається слово tucker (їжа) та його похідні: to tucker – годувати, tuckerdo – частування, пригощення, tucker time – час їсти та ін.

Нова Зеландія — один із найвіддаленіших домініонів Великобританії. Офіційна мова — англійська. Наприкінці ХVІІІ ст. починається переселення англійських колоністів до Нової Зеландії, населення якої у цей період складається із справжніх “покидьків суспільства”. Політика колонізаторів призвела до кровопролитних війн, під час яких значна частина корінного

населення була знищена. У сучасній мові Нової Зеландії також є багато відмінностей від англійської літературної. Запозичення з мови аборигенів вживаються переважно в усній мові.

На островах *Океанії* (центральна та південно-західна частина Тихого океану) політичне панування після другої світової війни сконцентрувалось в руках англо-американського блоку при домінуючому положенні США. Під опікою США знаходяться Каролінські, Маріанські, Маршаллові, Гавайські острови та ін. Експансія США на Гавайські острови почалась у першій чверті XIX ст. і супроводжувалась таким жорстоким колоніальним гнобленням, що з 250 тис. чоловік корінного населення залишилось лише 11 тис [8]. У 1987 р. гавайців налічувалось 160 тис.чол. На відміну від інших островів, на Гавайах, крім англійської мови, використовують на письмі також місцевий полінезійський діалект. Навчання в школах Океанії проводиться англійською мовою США.

Колишні колонії Великобританії (Фіджі, Тонга, Соломонові острови) отримали незалежність у 1970 р., офіційна мова тут англійська, хоча гібридна мова Pidgin English теж широко розповсюджена. Саме слово “Pidgin” виникло в результаті фонетичної зміни англійського слова “business” у мові китайців [8]. Термін Pidgin English вже давно використовується зарубіжними лінгвістами.

Це загальний термін, яким іменуються різні гібридні мови, що виникли в країнах англійського й американського панування.

Характерна особливість гібридної мови полягає в тому, що вона не є рідною ні для білого, ні для туземця і містить мінімальну кількість слів, необхідних для практичного спілкування. Гібридні мови виникли в результаті необхідності мати загальну мову для різних племен багатомовних регіонів (адже тільки в Африці існує понад 2058 мов, а в Азії ще більше – 2157 [9]) для спілкування між собою та з білими людьми. Вони не можуть бути формою прояву національної культури. Там, де є елементарні умови для вивчення

літературної англійської мови, Pidgin English не існує, а корінне населення двомовне.

Виділяють такі гібридні мови: Koro English (захід Африки); Fanagalo English (ПАР); Melanesian English (Південний Китай, Фіджі, Соломонові острови) та ін.

Отже, в результаті вивчення історичних та економічних причин, що лежать в основі значного поширення англійської мови в усьому світі, можна зробити такі висновки:

1. Завдяки тому, що Британія однією з перших країн Європи починає відкривати та досліджувати нові території, підкоряючи їх населення своєму політичному, економічному та культурному впливу, англійська мова поширюється в багатьох країнах світу, спочатку в усному мовленні, а потім на письмі.

2. На кожній конкретній території англійська мова набуває своїх специфічних рис, перетворюючись на мову-варіант, яка відрізняється від літературної англійської мови своїми особливостями у вимові, лексиці, а також у морфології та синтаксисі, наприклад, American English, Canadian English, Irish English та ін.

3. У результаті змішування англійської мови з мовами туземного населення, мовна роздрібненість яких надзвичайно велика, утворюються також так звані гібридні мови Pidgin English, які, як правило, служать основним засобом спілкування у торгівельно-виробничій сфері людської діяльності.

4. Нині англійська мова набула величезної популярності, оскільки вона є спільною мовою для населення різних країн, нею користуються діячі науки і культури, бізнесмени, журналісти, туристи в усіх куточках світу. Майже у 100 країнах світу англійська є офіційною мовою. Це одна з робочих мов Організації Об'єднаних Націй, Олімпійських ігор. Англійська мова – світова мова, тобто один із основних засобів міжнародного спілкування.

Список літератури

1. English as a world language./Ed/ by Richard W. Balley and Manfred Giralch – New York: Arbor; East Lansing: The Univ. of Michigan press, 1986.-VIII, 496 p.
2. Enthologue, 13-th Edition, Barbara F.Grimes, Editor. 1996, Summer Institute of Linguistics Inc.
3. Myers, L.M. The roots of modern English. – Boston. – Toronto: Little, Brown & co., 1966. – X. — 323 p.
4. Nist, John. A structrural history of English. – New York: Martin´s press, 1978. – XVIII. — 426 p.
5. http://www.ethnologue.com/show_language.asp.code=ENG
6. Смирницкий А.И. Древнеанглийский язык. — М.: Издательство литературы на иностранных языках, 1955. — 317 с.
7. Советский энциклопедический словарь. Главный редактор А.М. Прохоров. Издание четвертое, исправленное и дополненное. – М.: Советская энциклопедия. — 1990. – 504 с.
8. Беляева Т.М.,. Потапова И.А. Английский язык за пределами Англии. – Ленинград.: Издательство литературы на иностранных языках, 1961. — 152 с.
9. Enthologue: Geographic Distribution of Living Languages. http://www.ethnologue.com/ethno_docs/distribution.asp.

Русско-американский сленговый разговорник: Составлен коллективом ведущих специалистов вузов Украины при консультации профессоров Гарвардского университета (США). Ок.1800 выражений. Киев: Изд-во УСХА,1993. – 231 с.

Историко-социальные аспекты распространения английского языка в странах мира..

Бондаренко В.Ф., Панин А.Н.

Изложены исторические, социальном и экономическом причины распространения английского языка в разных странах, а также влияние на его развитие языков коренного населения. Рассматриваются предпосылки становления английского языка как языка международного общения. Приводятся основные отличия современного литературного английского языка от его вариантов, в частности, американского, канадского и др.

Ключевые слова: язык, население, распространение, влияние, лексика, различия, американизмы, шотландизмы.

Historical and social aspects of spreading english language to the countries of the world

Bondarenko V.F., Panin O.M.

This article is devoted to historical, social and economic reasons of spreading and development of English language in different times in different countries.

Ways of English language penetrating into another countries in different parts of the world and influence of natives` languages on its development are examined.

Premises of formation of English language as a language of international communication are considered

There are also main differences between standard English and another variants, in particular, American English, Canadian English and others.

Key words: language, population, spreading, influence, vocabulary, differences, americanisms, scotlandisms.